

- Jílek B. (1956): K fytoocenologii rybníčních společenstev. – *Preslia* 28: 66–77.
- Klika J. (1935): Die Pflanzengesellschaften des entblößten Teichbodens in Mitteleuropa. – Beihefte zum Botanischen Centralblatt 53B: 286–310.
- Kučera J. & Váňa J. (2003): Check- and Red List of bryophytes of the Czech Republic (2003). – *Preslia* 75: 193–222.
- Moravec J., Balátová-Tuláčková E., Blažková D., Hadač E., Hejný S., Husák Š., Jeník J., Kolbek J., Krahulec F., Kropáč Z., Neuhäusl R., Rybníček K., Řehořek V. & Vicherek J. (1995): Rostlinná společenstva České republiky a jejich ohrožení (Red list of plant communities of the Czech Republic and their endangerment). Ed. 2. – Severočeskou Přírodou, Suppl. 1995: 1–206.
- Neuhäusl R. (1959): Die Pflanzengesellschaften des südöstlichen Teiles des Wittingauer Beckens. – *Preslia* 31: 115–147.
- Nováček F. (1937): Pobřežní a vodní vegetace některých rybníků u Třebíče a Studence. – *Práce Moravské Přírodovědecké Společnosti* 10/9: 1–70.
- Philippi G. (1969): Besiedlung alter Ziegeleigruben in der Rheinniederung zwischen Speyer und Mannheim. – *Mitteilungen der Floristisch-Soziologischen Arbeitsgemeinschaft*, N. F. 14: 238–254.
- Pietsch W. (1963): Vegetationskundliche Studien über die Zwergbinsen- und Strandlingsgesellschaften in der Nieder- und Oberlausitz. – *Abhandlungen und Berichte des Naturkundemuseums Görlitz*, 38: 1–80.
- Pietsch W. & Müller-Stoll W. R. (1968): Die Zwergbinsen-Gesellschaften der nackten Teichböden im östlichen Mitteleuropa, *Eleocharito-Caricetum bohemicae*. – *Mitteilungen der Floristisch-Soziologischen Arbeitsgemeinschaft*, N. F. 13: 14–47.
- Pospíšil V. (1989): Die Laubmoose *Dicranoweisia cirrata* (Hedw.) Lindb. ex Milde und *Aphanorhegma patens* (Hedw.) Lindb., ihre Verbreitung und Gefährdung in der Tschechoslowakei. – *Časopis Moravského Muzea*, Ser. B, 74: 151–166.
- Rivola M. & Duda J. (1968): 24. *Riccia cavernosa* Hoffm. em. Raddi. – In: Duda J. & Váňa J., Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei – III., *Časopis Slezského Muzea*, Ser. A, 17: 89–114.
- Rivola M. & Vondráček M. (1972): Zonace mechorostů na břehu letněného rybníka Nový Cepský. – *Preslia* 44: 359–362.
- Šumberová K., Horáková V. & Lososová Z. (2005): Vegetation dynamics on exposed pond bottoms in the Českobudějovická basin (Czech Republic). – *Phytocoenologia* 35 (in press).
- Vicherek J. (1968): Poznámky k cenologické afinitě *Myosurus minimus* L. – *Preslia* 40: 387–396.
- Vicherek J. (1972): Rostlinná společenstva obnažených půd rybníka “Velké Dářko” na Českomoravské vysočině. – *Vlastivědný sborník Vysočiny*, Odd. Věd Přír., 7: 35–52.

BRYOFLÓRA VYBRANÝCH ÚZEMÍ CHKO BLANÍK

Bryoflora of selected areas in the Protected Landscape Area Blaník (Central Bohemia)

Eva L o s k o t o v á

Univerzita Karlova, katedra botaniky PřF, Benátská 2, CZ–128 01 Praha 2, e-mail: loskotova@centrum.cz

Abstract: The following contribution brings results of the first systematic bryofloristic survey in the Protected Landscape Area Blaník in Central Bohemia. The survey included four intensively and four extensively studied nature reserves or other sites in the area. In total, 105 species were found – 16 liverworts and 89 mosses. The most remarkable records included *Serpoleskea subtilis*, *Riccia ciliifera*, *Ptilium crista-castrensis* and *Eurhynchium striatum*.

Keywords: PLA Blaník, bryoflora.

Úvod

Mechorosty CHKO Blaník patří oproti lišejníkům (Kocourková 2003) mezi málo probádané organismy a jejich komplexní výzkum zde ještě nebyl proveden. Zmínky o mechorostech tohoto

území v literatuře jsou velice sporé a zatím se nepovedlo najít žádnou konkrétní citovanou lokalitu. Jediná práce zabývající se mechorosty Vlašimska je strohým seznamem druhů bez udání místa nálezů (Jiroušek 1959). To nevylučuje možnost nalezení nepublikovaných sběrů v některém z našich herbářů, případně možnost nalezení ojedinělých zmínek o mechorostech CHKO Blaník ve floristických pracích, věnovaných cévnatým rostlinám. Z těchto důvodů byl proveden základní průzkum bryoflóry v několika vybraných lokalitách, který poskytl první data o mechorostech Podblanicka (Loskotová 2004).

CHKO Blaník je rozlohou 40,31 km² nejmenším velkoplošným chráněným územím v celé republice, vyhlášeným 1.1.1982. Rozkládá se na středním toku Blanice na jih od Vlašimi v nadmořské výšce 366-638 m. Nejvyšším vrcholem je Velký Blaník (638 m), následovaný druhou dominantou Malým Blaníkem (580 m). Celá oblast je z větší části kulturní osídlenou krajinou s mozaikou lesních celků, luk, polí a rybníků. Ačkoliv zde převládají smrkové monokultury a zemědělsky obhospodařovaná půda, v horních partiích nalezneme zachovalé bučiny s fragmenty suťových lesů a v nižších partiích se setkáme s dubohabřinami a olšinami (např. na svazích lemujících Blanici). Nejhodnotnější vegetace se často soustřeďuje na pramenných loukách a mokřadech v okolí rybníků. Podloží oblasti je z metamorfovaných hornin českého moldanubika – převládají biotitické pararuly, svorové ruly a ortoruly – ty vystupují převážně na vrcholech, kde tvoří četné balvanité sutě a skalní výchozy (Hanel 1997).

Území má bohatou minulost spojenou s činností člověka. Nalezneme zde typickou venkovskou sídelní strukturu včetně četných zbytků lidových staveb a mnoha historických památek. Je to ukázka harmonické biologicky vyvážené středočeské krajiny. Ačkoliv byla zpočátku vyhlášena chráněným územím právě kvůli těmto přednostem, ukazuje se, že z hlediska přírodních hodnot je zde stále co objevovat a díky včasné ochraně se zachovalo mnoho cenných míst.

Metodika

V rámci počátečního průzkumu oblasti byly navštíveny tyto lokality:

1. PR Podlesí (474-486 m) zahrnuje jedinečnou mokřadní lokalitu rašelinné louky a dva Býkovické rybníky, hostících mnoho chráněných druhů rostlin i živočichů. Ačkoliv jsou oba rybníky hospodářsky využívány, vyskytují se zde cenná pobřežní a vodní společenstva [N49°37,4'; E14°51,9'].
2. PR Velký Blaník (474-638 m) je pokryta přirozenými bikovými bučinami (s poměrně chudým bylinným podrostem), které jsou využívány jako genetická základna buku. Ve vrcholových partiích nalezneme četné suťové svahy a mnoho skalních útvarů. Tato rezervace (zvláště její vrchol) je nejvíce zatížena turistickým ruchem, který je usměrněn turistickými značkami [N49°38,5'; E14°52,4'].
3. PR Malý Blaník (501-580 m) je druhým místem celého CHKO, kde se vyskytují původní bikové bučiny s příměsí jedle a javoru klenu. Vrchol rezervace tvoří členitý hřeben pokrytý skalami a sutěmi [N49°37,8'; E14°51,9'].
4. PP Častrovické rybníky (475 m) je významným nalezištěm mokřadní flóry a fauny, zahrnujícím komplex hospodářsky využívaných rybníků a prameništích luk [N49°39,1'; E14°55,1'].
5. Opuštěný lom ve svahu Křížovské hůry u Krasovic je místo s velice širokým spektrem nižších rostlin, probíhá zde počáteční stádium sukcese, a proto zde mají mechorosty velikou šanci zapojit se jako pionýrské organismy [N49°39,1'; E14°53,5'].
6. Rybník Žechovák u Velíše a menší tůň pod ním jsou bohaté především na vodní a mokřadní faunu. Pravidelné hospodaření s travním porostem okolo tůň dává možnost zapojit se i konkurenčně slabším druhům rostlin, vypouštění rybníka je pak příležitostí pro růst efemerních druhů [N49°39,6'; E14°49,7'].
7. Skalnatý výchoz nad pravým břehem potoka Brodec 1,5 km J od Kondrace je vzácným příkladem lehce bazické přirozené lokality. Na tomto jižním jalovcovém svahu se uplatňují společenstva teplomilných druhů [N49°39,3'; E14°52,8'].
8. Údolní niva potoka Brodec [N49°38,9-39,2'; E14°53,3-51,5'].

Pro orientaci a popis lokalit byla využita mapa 1:50 000 SHOCart č. 43 (tisk z roku 2000). Druhová jména mechorostů jsou uváděna podle nomenklatury uvedené v Seznamu a Červeném seznamu mechorostů České republiky (Kučera & Váňa 2003), ohroženost jednotlivých taxonů je

převzata z téže práce. Sběry jsou uloženy v herbáři Správy CHKO Blaník, Louňovice pod Blaníkem a v herbáři autorky.

Výsledky a diskuse

Vrcholové partie PR Malý a Velký Blaník jsou pokryté zachovalejšími listnatými a smíšenými lesy suťového charakteru, ve kterých lze nalézt druhy jako *Serpoleskea subtilis* (epifyt na borce starších listnáčů) a *Ptilium crista-castrensis* (kameny překryté slabší vrstvou humusu). Nejcitlivější skupinou na znečištění prostředí jsou druhy epifytické. Kromě již zmíněného rodu *Serpoleskea* zde nalezneme např. *Orthotrichum stramineum* a *O. obtusifolium*. Zajímavý je výskyt bazifilních druhů v blízkosti vrcholu Velký Blaník na kapavé skalce u hradiště – působí jako jedinečné společenstvo mezi ostatními acidofilními porosty. Další významnou lokalitou je vápencový výchoz na pravém břehu Brodce. Tato xerothermní stráň hostí např. *Leucodon sciuroides* – druh nepříliš běžný ve středních Čechách a ohrožený druh *Riccia ciliifera*. PR Podlesí hostí mnoho prameništých druhů, kterých jinak v celém CHKO není mnoho. Je to vyvinuté společenstvo s několika zástupci rašeliníků; nalezeny zde byly i horské druhy *Dichodontium palustre* a *Sphagnum magellanicum*.

Během terénního průzkumu bylo nalezeno 105 druhů mechorostů (16 jätrovek, 89 mechů), které jsou uvedeny v následujícím přehledu. Čísla odpovídají výše uvedeným lokalitám, dokladované druhy jsou označeny (!). Mezi nalezenými druhy jsou z floristického hlediska významnější *Serpoleskea subtilis* (zranitelný druh naší bryoflóry), *Riccia ciliifera* (druh blízký ohrožení), *Ptilium crista-castrensis* či *Eurhynchium striatum*. Posledně jmenované druhy, případně i *Amblystegium tenax* patří mezi taxony ne zcela běžné či s nedokonale známým rozšířením.

Seznam nalezených druhů s kódy lokalit:

<i>Bazzania trilobata</i> , 2	<i>Metzgeria furcata</i> , 2(!)
<i>Cephalozia bicuspidata</i> , 2	<i>Pellia epiphylla</i> , 1(!), 8(!)
<i>Cephaloziella divaricata</i> , 5(!)	<i>Plagiochila porelloides</i> , 3(!)
<i>Chiloscyphus coadunatus</i> , 1(!), 2, 3, 4	<i>Porella platyphylla</i> , 3(!), 7(!)
<i>Chiloscyphus profundus</i> , 1(!), 2, 3, 4(!), 5(!), 8(!)	<i>Ptilidium ciliare</i> , 2, 3(!)
<i>Lepidozia reptans</i> , 1, 3	<i>Ptilidium pulcherrimum</i> , 3(!), 8(!)
<i>Lophozia attenuata</i> , 3	<i>Riccia ciliifera</i> , 7(!)
<i>Lophozia barbata</i> , 2(!), 3(!)	<i>Scapania nemorea</i> , 3(!)
<i>Amblystegium serpens</i> , 1, 3(!), 4(!)	<i>Climacium dendroides</i> , 1, 3(!), 4, 8(!)
<i>Amblystegium tenax</i> , 3(!), 6(!)	<i>Cynodontium polycarpon</i> , 3(!)
<i>Anomodon viticulosus</i> , 3(!)	<i>Dicranella heteromalla</i> , 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8
<i>Atrichum undulatum</i> , 1, 3, 4, 5(!), 6	<i>Dicranum montanum</i> , 2, 3(!), 8(!)
<i>Aulacomnium androgynum</i> , 4(!)	<i>Dicranum polysetum</i> , 6(!)
<i>Aulacomnium palustre</i> , 1(!), 5(!), 6(!)	<i>Dicranum scoparium</i> , 1, 2, 3, 4, 5(!), 8
<i>Barbula unguiculata</i> , 7(!)	<i>Dichodontium palustre</i> , 1(!)
<i>Brachythecium albicans</i> , 6(!)	<i>Dichodontium pellucidum</i> , 7(!)
<i>Brachythecium glareosum</i> , 4(!)	<i>Drepanocladus aduncus</i> , 6(!)
<i>Brachythecium plumosum</i> , 4(!)	<i>Encalypta streptocarpa</i> , 3(!), 7
<i>Brachythecium rivulare</i> , 4(!)	<i>Eurhynchium angustirete</i> , 3(!)
<i>Brachythecium rutabulum</i> , 1(!), 2(!), 3, 4(!), 5(!)	<i>Eurhynchium striatum</i> , 1(!)
<i>Brachythecium salebrosum</i> , 5(!)	<i>Fontinalis antipyretica</i> , 8(!)
<i>Brachythecium velutinum</i> , 4(!), 5(!)	<i>Grimmia pulvinata</i> , 3(!), 7(!)
<i>Bryoerythrophyllum recurvirostrum</i> , 3(!)	<i>Hedwigia ciliata</i> , 2(!), 3(!), 7(!)
<i>Bryum argenteum</i> , 1, 5(!), 7(!)	<i>Homalothecium sericeum</i> , 3(!), 7(!)
<i>Bryum capillare</i> , 3(!), 7(!)	<i>Hylocomium splendens</i> , 2, 3(!), 7, 8
<i>Bryum laevifilum</i> , 2(!)	<i>Hypnum cupressiforme</i> , 1, 2(!), 3(!), 4, 5, 7, 8
<i>Calliergonella cuspidata</i> , 1(!), 6(!)	<i>Isothecium alopecuroides</i> , 2(!)
<i>Ceratodon purpureus</i> , 1(!), 4, 5(!), 6	<i>Leptodictium riparium</i> , 1(!), 3(!)

<i>Leucobryum glaucum</i> , 3(!)	<i>Polytrichum juniperinum</i> , 2(!), 3(!), 5(!)
<i>Leucodon sciuroides</i> , 7(!)	<i>Polytrichum piliferum</i> , 1(!), 5(!)
<i>Mnium hornum</i> , 1, 3(!), 4	<i>Ptilium crista-castrensis</i> , 2(!)
<i>Mnium stellare</i> , 3(!)	<i>Pylaisia polyantha</i> , 3(!)
<i>Neckera complanata</i> , 3(!)	<i>Racomitrium microcarpon</i> , 3(!)
<i>Orthotrichum affine</i> , 2(!), 3(!)	<i>Rhizomnium punctatum</i> , 1(!), 2, 3, 8
<i>Orthotrichum anomalum</i> , 3(!)	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i> , 1(!), 2, 3, 4, 8(!)
<i>Orthotrichum obtusifolium</i> , 3(!)	<i>Serpoleskea subtilis</i> , 3(!), 7(!)
<i>Orthotrichum stramineum</i> , 2(!)	<i>Scleropodium purum</i> , 8(!)
<i>Paraleucobryum longifolium</i> , 2(!), 3	<i>Schistidium apocarpum</i> , 3(!), 7(!)
<i>Philonotis caespitosa</i> , 1(!), 6(!)	<i>Schistostega pennata</i> , 3
<i>Philonotis fontana</i> , 6(!)	<i>Sphagnum fallax</i> , 1(!)
<i>Physcomitrium pyriforme</i> , 1(!)	<i>Sphagnum magellanicum</i> , 1(!)
<i>Plagiomnium affine</i> , 1(!), 2(!), 3, 4, 8(!)	<i>Sphagnum palustre</i> , 1(!), 4(!)
<i>Plagiomnium cuspidatum</i> , 3(!)	<i>Sphagnum squarrosus</i> , 1(!)
<i>Plagiomnium undulatum</i> , 1, 8(!)	<i>Sphagnum teres</i> , 1(!)
<i>Plagiothecium curvifolium</i> , 2, 3(!)	<i>Straminergon stramineum</i> , 1(!), 6
<i>Plagiothecium denticulatum</i> , 1(!)	<i>Syntrichia intermedia</i> , 6(!)
<i>Plagiothecium laetum</i> , 2, 3(!), 4(!)	<i>Syntrichia ruralis</i> , 3(!), 7(!)
<i>Plagiothecium nemorale</i> , 8(!)	<i>Tetraphis pellucida</i> , 3, 4, 8(!)
<i>Pleuroidium subulatum</i> , 1(!), 6(!)	<i>Thuidium abietinum</i> , 7(!)
<i>Pleurozium schreberi</i> , 1, 2, 3, 4, 5(!)	<i>Thuidium tamariscinum</i> , 1, 2, 3, 5(!), 8
<i>Pohlia nutans</i> , 1, 3, 4, 5(!)	<i>Tortella tortuosa</i> , 7(!)
<i>Polytrichastrum formosum</i> , 1(!), 2, 3, 4, 5(!), 8	<i>Warnstorfia exannulata</i> , 5(!)
<i>Polytrichum commune</i> , 1(!)	<i>Warnstorfia fluitans</i> , 5(!)

Závěr

Tento příspěvek představuje pouze první nahlédnutí do bryoflóry Podblanicka – při systematickém průzkumu celého území bude ještě stále co objevovat. Bryoflóra CHKO Blaník je mozaikou mnoha typů společenstev, které charakterizují místy přirozené biotopy. Nalezneme zde široké spektrum druhů běžných v ČR, ale i druhy vzácnější a citlivější. Celkově zde převládají mechorosty terikolní, časté jsou druhy saxikolní a nepříliš běžné jsou druhy epixylické a epifytické. Vzhledem ke geologii oblasti je flóra acidofilní, bazifilní mechorosty nalézáme hlavně na antropogenních substrátech a výjimečně i na přirozených biotopech.

Poděkování

Ráda bych poděkovala Správě CHKO Blaník za jejich velice vstřícný přístup a vytvoření výborných studijních podmínek, Janu Kučerovi za revizi některých položek a cenné připomínky k textu a Jiřímu Váňovi za revizi některých položek.

Summary

The first systematic bryofloristic exploration of the Protected Landscape Area Blaník was performed in 2004. The research was focused on four small nature reserves (Podlesí, Malý Blaník, Velký Blaník, Částrovické rybníky) and localities recommended by the Administration of the Protected Landscape Area (Žechovák, quarry near Krasovice, Brodec). During this first field survey, 105 bryophyte species were recorded. Ubiquitous species, common in the Czech Republic from lowland to submontane regions prevail in the whole territory. Some sensitive and rare species were however recorded as well (*Serpoleskea subtilis*, *Riccia ciliifera*, *Ptilium crista-castrensis* and *Eurhynchium striatum*). Terrestrial and saxicolous species dominate in the bryoflora. Because of acidic bedrock, the major part of flora is acidophilous, basiphilous species were found only in man-made habitats (rarely in natural biotopes). Peat meadow in the nature reserve Podlesí and

relict natural beechwoods on the summits of Velký Blaník and Malý Blaník hills proved to be the richest sites.

Literatura:

- Hanel L. (1997): Geologie a geomorfologie. – Veronica 11/1: 3–6.
 Jiroušek K. (1959): Mechy na Vlašimsku. – Sborník Vlastivědných Prací z Podblanicka 3: 13–17.
 Kocourková J. (2003): Lišejníky CHKO Blaník, exercepce, revize a současný stav. Zpráva z výzkumu za rok 2003. – Ms., 28 pp. [Depon. in: Mykologické oddělení Národního muzea, Praha & Správa CHKO Blaník, Louňovice pod Blaníkem]
 Kučera J. & Váňa J. (2003): Check- and Red List of bryophytes of the Czech Republic (2003). – Preslia 75: 193–222.
 Loskotová E. (2004): Inventarizační průzkum bryoflóry vybraných území CHKO Blaník. – Ms., 7 pp. [Depon. in: Správa CHKO Blaník, Louňovice pod Blaníkem]

MECHOROSTY ZAZNAMENANÉ V PRŮBĚHU 12. JARNÍHO SETKÁNÍ BRYOLOGICKO-LICHENOLOGICKÉ SEKCE V CHKO KŘIVOKLÁTSKO

Bryophytes recorded during the 12th Spring Meeting of the Bryological and Lichenological Section in the Křivoklátsko region (Central Bohemia)

Jan Kučera¹, Frank Müller² & Vítězslav Plášek³
 s přispěním: Tomáš Berka⁴, Jiří Košnar¹, Eva Loskotová⁵, Włodzimierz Pisarek⁶, Renata Pohlová⁷, Zbyněk Sovík³, Sylwia Wierzcholska⁸ & Magda Zmrhalová⁹

¹ Jihočeská univerzita, biologická fakulta, Branišovská 31, CZ–370 05 České Budějovice, e-mail: kucera@bf.jcu.cz; ² Technische Universität Dresden, Institut für Botanik, Mommsenstr. 13, D–01062 Dresden, Germany; ³ Ostravská univerzita, PřF, KBE, Slívova 32, CZ–710 00 Ostrava-Slezská Ostrava; ⁴ Univerzita Palackého, PřF, katedra botaniky, tř. Svobody 26, CZ–771 46 Olomouc; ⁵ Univerzita Karlova, katedra botaniky PřF, Benátská 2, CZ–128 01 Praha 2; ⁶ University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Plac Łódzki 1, PL–10-727 Olsztyn, Poland; ⁷ Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Kališnická 4-6, CZ–130 23 Praha 3; ⁸ Wrocław University, Institute of Plant Biology, ul. Kanonia 6/8, PL–50-328 Wrocław, Poland; ⁹ Vlastivědné muzeum v Šumperku, Hlavní tř. 22, CZ–787 31 Šumperk

* corresponding author

Abstract: 233 bryophytes recorded and/or collected during the 12th Spring Bryological and Lichenological Days in the Křivoklátsko Biosphere Reserve of Central Bohemia are listed. The most interesting records (*Andreaea rothii* subsp. *rothii*, *Buxbaumia viridis*, *Dicranum viride*, *Gymnostomum calcareum*, *Hylocomium brevirostre*, *Neckera besseri*, *Orthotrichum patens*, *Weissia squarrosa*, *Zygodon rupestris*) are discussed in detail.

Keywords: Křivoklátsko Biosphere Reserve, flora, liverworts, mosses, bryophytes, threatened.

Křivoklátsko patří paradoxně k bryologicky poměrně málo známým územím naší republiky navzdory své zjevné potenciální atraktivitě i faktu, že je poměrně snadno a rychle dosažitelné z Prahy. Systematičtější průzkum zde v recentní době (od poloviny 70. let) prováděli jen H. Franklová s J. Kolbekem. Nejrozsáhlejší výstup z tohoto průzkumu byl dosud publikován v práci Franklová & Kolbek 1998 (lokality Čertova skála, Kněžská skála, Týřovické skály, Velká a Malá Pleš, Skryjské kambrium, U Eremita a Lípa), z následujících drobnějších prací se